

कद्राणी स्त्री रुद्रस्य पत्नी रुद्र+ङीप् आतुक् च । शिव-
पत्न्याम् दुर्गायाम् अमरः ।

कद्रारि पु० रुद्रः अरिर्यस्य । कामदेवे । [च
कद्रावास पु० इतः । १कोशासे २कायग्राम् काशीच० ३शृङ्गाने
रुध्र कामे दि० चा० सक० अणिट् प्रायेणात्पूर्वः । अतुदध्यते
कत्वरुद्रः । [अरुधत् अरोहीत्

रुध्र आवरणे रु० उभ० दि० अणिट् । रुध्रि रुन्ने हरित्
रुधिर न० रुध्र-किरच् । शरीरस्य रसपाकजन्ये १धातुभेदे
२कुङ्कुमे अमरः । ३मङ्गलपत्रे ४रक्तवर्णे च पु० मेदि०
५तद्वर्णवति लि० । इतिभेदे न० । तदुद्भवति यथा
“ऊतभुम्पमादाय दानवस्य वनेपसितम् । नर्नदायां
निषिद्धेप किञ्चिद्वीनादिभूतये । तत्तेन्द्रगोपकवितं
शुकरक्तवर्णं संस्थानतः मकरपीलुपमानमात्मम् । नाना-
प्रकारविहितं रुधिराख्यरत्नसङ्गम्य तस्य खलु सर्वसमा-
नमेव । मध्यन्दुपाण्डुरमनीय विशुद्धवर्णं तत्रेन्द्रनीच-
वदयं पटलं तत्रे स्थात् । सैश्वर्यभट्टजननं कथितं तदेव
पकञ्च तत् किञ्च भवेत् सुरवज्रवर्णम्” गङ० पु० ७८८७० ।

रुप अङ्गुलीकरणे दि० पर सक० सेट् । रूपति हरित् अरु-
पत् अरोहीत् ।

रुमण्वत् पु० लवण+यस्यर्थे सतृप् नञ् चः आशिन्दीवा-
निष्ठादिना नि० । लवणाकरे पर्यंतभेदे दि० को० ।

रुमा स्त्री रु-नक् । १तृतीयपातरभायायाम् २लवणस्थाने
देशभेदे च मेदि०

रुक् पु० रु-कृ । रुग्भेदे अमरः ।

रुक् पु० रु-ङ । १परण्युष्टये रत्नमा० स्त्रार्थे क । रत्नैरग्रे
पु० राजनि० रु-उकक् । रुक्कोऽप्यल ।

रुक् हिंसायां ढ० पर० सक० अणिट् । रूपति अरुचत् ।
रुक् बधे स्वा० पर० सक० सेट् । रोषति अरोहीत् ।

रुक् क्रोधे दि० पर० सक० सेट् । रूपति हरित् अरुचत् अरोहीत्
रुक् क्रोधे चु० उभ० सक० सेट् । रोषयति ते अरुचत् त ।

रुक् (घा) स्त्री रुक्-यस्य० कृप् वा टाप् । क्रोधे हेमच० ।
रुषित लि० रुक्-क्त वा इट् । क्रोधयुक्ते रुडभाषण्ये

रुटोऽप्यल [रुहः रुहः ।

रुह उद्भवे स्वा० पर० सक० अणिट् । रोषति अरुचत् । रुवभा
रुह लि० रुह-क । १जाते रुद्रायां स्त्री अमरः उत्तर-

पटस्यः तत्प्रादुर्भूते लि० यथा भूरुहः वारिरुहम् ।

रुज् पादुष्ये कठोरतायाम् निःक्षेपे च अट् । चु० उभ० अक०
सेट् । रुजयति ते अरुचत् त ।

रुज् लि० रुज-यच् । १अचिक्ते २स्त्री हनूय्ये च इट्क
पु० हेमच० ३दलीहये स्त्री राजनि० ।

रुजगन्ध पु० रुजो गन्धो यस्य । गुग्गुली राजनि० ।

रुजदर्म पु० नित्यकर्म० । हरिदमे कुशभेदे राजनि० ।

रुजपत्र पु० रुजं पत्रमस्य । बाबोटहनो राजनि० ।

रुजप्रिय पु० रुजं प्रीचाति प्री-क । रुध्रभोजने राजनि० ।

रुट् लि० रुह-क्त । १जाते, २मषिक्ते च मेदि० । रुहिर-

स्त्राकि अच् । प्रकृतिप्रत्ययार्थमनपेक्ष्य ससुदायसक्तप्रार्थ-
नोपको ३यन्ते । यथा घटः गौरित्यादि । यद्दृश्यं प्र०

रुटि स्त्री रुह-क्तिन् । १जगानि, २मषिहौ, प्रकृतिप्रत्ययार्थ-
मनपेक्ष्य यद्देन ससुदायसक्तप्रार्थस्य ३वोधने ४यन्ते-

यक्तिभेदे च “यद्वात्मिका यतो हृदिर्भवेद्योगापहा-
रिणी । कल्पनीया तु लभते नाकानं योगवाधनः”

कुमारभट्टः । यद्वात्मिका कृप्रा यत्तिर्योगवाधिका, कल्प-
नीया तु योगवाध्या” इत्यर्थः ।

रूप रूपान्तकरणे चुरा० उभ० सक० सेट् । रूपयति ते
अरुचत् त । नि+प्रनाचोपन्यासेन लरुपादिकचने ।

रूप न० रूप-क भावे अच् वा । १लभाण, २वौन्द्ये, ३पयो,
४नान्नि, ५यन्ते, ६यन्माहता, ७दयप्रकाशे नाटकादौ

दक्षोके ऽस्त्राकारे च मेदि० । यद्वात्मनां विभक्तियोगेन
१निष्पन्नयन्ते, ११सुखाधिवर्णे च १२तद्वति लि० ।

उत्तरपटस्यः सदृशार्थे लि० यथा पितृष्वप्यसदृशं नाट-
रुपा कथा । १२एकसंख्यामिते न० “रुक् भजेत् स्थात्

परिपूर्तिः कावः” खोलावती । “रुक्कात्” मोधनेदन्त्य-
पचात् रूपायत्यस्योत्तरकाञ्चि यथादिति” तौजगणितोक्ते

१४अव्यक्तराविहृष्टपरित्यक्तसंस्थान्विते च । आकारव-
र्णरूपरूपस्य मोह्यभेदाः तल परिभाषयता रूपकारस्य

सुखदीर्घात्तरसदृशेति पञ्च भेदाः । यथेष्टा एकस्य
नीलादभरतयोति पञ्च भेदाः कर्षकभर काकारभेदा

कठिनचिक्कचअच्छपिक्कलच्छदृशश्चेति पञ्च भेदाः इति
मोह्यविधा भा० या० उक्ताः । देशेनिकमये “चकु-

यांछां तनेद्रूपं इत्यादेरुपलम्भकम् । अक्षयः सङ्कारि
स्थाद् युक्तादिकमनेकधा” भाषा० । तच्च उद्भूतादुद्भूत-

भेदेन द्विविधम् “उद्भूतत्वं नवनस्य गोचरः” भाषोक्तेः
उद्भूतत्वंपक्षे प्रत्यक्षविषयता न परमाव्यवस्थानुद्भूतस्य ।

तच्च पूर्विल्लभेन च गुणः “रुद्रयत्प्रत्यक्षयोगि स्थात्
प्रवसं त्रिकसं भाषा० उक्तेः । शौर्द्ध्यरूपलक्षणसुखल-

नविनोक्तं यथा अक्षयप्रतिभाष्ये केनचित् भूतवा-